

Remissyttrande ”Stöd till produktion av audiovisuella verk” Ku2022/00908 från Greentime AB

Om Greentime AB

Greentime AB är ett bolag som arbetar med hållbar utveckling inom film och TV. Vi har bland annat utvecklat och tillhandahåller ett digitalt verktyg anpassat för finansiärer och produktionsbolag för att mäta hållbarhet. Det används bland annat av Film i Väst, Film i Skåne, Filmpool Nord, Film Stockholm och testas av ytterligare aktörer såsom SVT.

Verktyget (www.hallbarfilm.se), som är det enda i sitt slag, hjälper till att i produktionsfasen strukturera arbetet i linje med de globala hållbarhetsmålen, Agenda 2030.

Bakgrund till yttrandet

Det finns potential att Sverige kan bli ett av världens mest miljömässigt hållbara filmländer. Några faktorer bakom denna möjlighet är en tradition av små filmteam och en relativt grön infrastruktur som redan är på plats. Men det är avgörande att regelverk för bland annat finansiering, inklusive för kommande produktionsincitament, utformas på ett sätt som främjar hållbara produktionsupplägg. För miljöns skull är det viktigt att finansiella stöd gynnar produktionsupplägg som genererar mindre miljöpåverkan och som stimulerar minskade utsläpp.

Vidare är det också viktigt att regelverk stödjer utveckling av en socialt och ekonomiskt hållbar bransch.

Greentime AB anser att regelverk inom finansiering av film är centrala för att uppnå en på samtliga sätt hållbar filmindustri och lämnar således detta remissyttrande eftersom promemorian föreslår ett regelverk som går stick i stäv med en hållbar utveckling.

Sammanfattning

I Sverige finns en politisk deklARATION att uppnå de globala målen Agenda 2030.

I regeringens nationella strategi för hållbar utveckling: Skr. 2020/21:133, framgår att kulturen, och filmen inkluderat har en viktig roll i att uppnå FN:s Agenda 2030 med sina 17 globala mål.

Vi är i grunden positiva till att Sverige får produktionsrabatter och ser att dessa skulle kunna bidra till en mer hållbar svensk filmindustri men konstaterar att det nuvarande förslaget inte stödjer en sådan utveckling utan tvärtom kommer leda till större miljöpåverkan och en mindre inkluderande bransch. Sammanfattningsvis menar vi att:

- Förslaget stödjer ej nationella strategi för hållbar utveckling.
- Miljöanalysen är mycket tunn och resonerar eller genomsyrar inte hur förslaget är utformat.

- Målen med stödet bör eftersträvas enbart under förutsättning att en hållbar utveckling kan garanteras.
- Remissinstanserna saknar kompetens inom hållbar utveckling
- Budgetnivåerna bidrar till en mindre inkluderande bransch
- Budgetnivåerna missgynnar miljömässig hållbarhet
- Stödet gynnar inte mindre filmregioner lika mycket som storstadsregionerna.
- Påståendet att produktioner med högre budget bäst antas öka sysselsättning stämmer ej.
- Kvalitetsfilm och dokumentärfilm missgynnas av förslaget.
- Ett tak på hur stort stöd en produktion kan erhålla bör införas.
- Hållbarhetskrav bör ställas på produktionerna.
- Produktioner som visar störst potential att genomföras med ett minskat flygande och mer hållbart resande bör ges fördel.
- Inför krav på att produktionen gör en CO₂ rapport.
- Inför krav på kollektivavtal.
- Stödet bör gå till produktioner som genomför hela sin produktion i Sverige.
- Stödet gynnar framför allt streamingplattformarna och värnar alltför lite om svenska produktionsbolag.
- Fler aspekter än rent samhällsekonomiska bör utvärderas. Utvärdera även hur stödet bidrar till att uppnå agenda 2030.
- Utvärdering bör ske av en annan myndighet än den som hanterar stödet.

SYNPUNKTER PÅ PROMEMORIAN

Förslagets hållbarhetsanalys är alltför kortfattad

I promemorian står att stödets syfte och skäl för förslaget är ” att öka konkurrenskraften i näringarna och bidra till en regional attraktivitet, sysselsättning och tillväxt”.

Det bör i kommande skrivelser om stödets syfte tilläggas att ovanstående endast ska uppnås under förutsättning att en hållbar utveckling inom branschen kan garanteras.

Hållbarhet får i promemorian ett anmärkningsvärt litet utrymme. Analysen som framgår under 4.5 ”konsekvenser för miljön” är alltför kortfattad och behandlar inte hur förslaget är utformat.

Stödets regelverk måste utformas på ett sätt som bidrar till en mer miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar bransch. En mer omfattande analys borde ha gjorts om hur ett stöd påverkar miljön positivt och negativt. En analys för hur stödet ska garantera en inkluderande och jämställd bransch saknas helt.

Vi noterar också att de instanser som regeringen remitterat främst har andra intressen än miljömässig hållbarhet och därtill saknar spetskompetens inom hållbar utveckling. Vi befarar därför att remissinstanserna i mycket liten grad kommer lyfta hållbarhetsaspekterna.

Budgetnivåerna missgynnar miljö och inkludering

De föreslagna budgetnivåerna bidrar till en mindre inkluderande bransch och gynnar produktioner med högre miljöbelastning.

I förslaget står att det är produktioner med relativt hög budget som bedöms öka sysselsättning inom den audiovisuella sektorn och närliggande kulturella näringar. Vi ifrågasätter detta påstående och menar att det är felaktigt. Stödets 100 miljoner förväntas generera 400 miljoner i spenderade kostnader i Sverige. Budgetnivån påverkar inte sysselsättningsgraden i sektorn eller närliggande branscher. Dessa 100 miljoner tillsammans med stödberättigade kostnader engagerar lika många oavsett om de ges till några få större projekt eller desto fler mindre projekt. Troligt är att den geografiska spridningen på hur stödet spenderats blir mer rättvis i sistnämnda.

Att stödet enbart riktas till projekt med högre budget missgynnar vitala delar av branschen. Mindre kommersiella och mer konstnärligt intressanta kvalitetsfilmer har ofta lägre budget och missgynnas således med nuvarande förslag. En av anledningarna till att dessa filmer har lägre budget beror på att de är svårare att finansiera men varför ska då ytterligare ett stöd missgynna dessa filmer? Detta stöd kan istället hjälpa dessa verk att komma upp i önskad budgetnivå. Dessa verk är viktiga för en demokratisk bransch där en mångfald av röster ges utrymme.

Flertalet dokumentärfilmer kommer inte heller kunna ta del av stödet eftersom dokumentära filmer ofta görs med lägre budget. Ytterligare en anledning är att dokumentärfilmer produceras över en längre tid och söker finansiering i flera steg. Eftersom förslaget inte tillåter att stöd får ges till projekt som påbörjats kommer många dokumentärfilmer direkt uteslutas eftersom inspelning ofta påbörjas redan i projektets utvecklingsfas.

En trolig konsekvens till följd av kravet på viss budgetnivå är att många producenter med "kreativ bokföring" kommer att räkna upp sina budgetar för att kvalificera sig till att söka. Det kan till exempel ske genom högre egeninsatser.

Majoriteten av de svenska produktionsbolag som genomför produktioner på den föreslagna budgetnivån har sitt säte i Stockholm och några enstaka bolag finns i Göteborg, Malmö och Luleå. Stödets regelverk bör inte särskilt gynna bolag i dessa regioner utan bör kunna fördelas med bättre geografisk spridning. Det är av vikt även för att värna om att historier från hela landet återspeglas i våra audiovisuella verk.

Förslagets nuvarande utformning gynnar främst de starkaste filmregionerna eftersom förslagets krav på budgetnivå gör att svenska projekt som ansöker om stöd också kommer vara beroende av tilläggsfinansiering från någon av de fonder med störst kapacitet att gå in med stort finansiering. Detta gör att filmregioner med mindre fonder som till exempel Norrköpings filmfond, Film Västernorrland, Film i Dalarna inte har samma möjlighet att attrahera dessa projekt till sin region. Det blir en snedvriden konkurrens där storstadsregionerna får konkurrensfördel gentemot mindre regioner.

Det bör införas ett tak på hur mycket stöd en produktion kan söka för att garantera en spridning av stödet.

Ett stöd som gynnar produktioner med högre budget gynnar också produktioner med högre miljöpåverkan. Produktioner med hög budget har ofta fler finansiärer som ställer krav vilket ofta resulterar i ett mer internationellt produktionsupplägg som har stora negativa

konsekvenser för miljön. Eftersom film och TV-serier med lägre budget är mer miljövänliga i sina upplägg bör dessa också gynnas av stödet.

Genom att exkludera projekt med lägre budget kommer dessa istället att förlägga sin inspelning utomlands och ta del av andra länders produktionsrabatter. Ett exempel på detta är filmen *Magisterlekarna*, en film inom lågbudgetsatsningen *Moving Sweden*, som helt spelades in i Litauen.

Filmer och serier med högre budget regisseras i högre utsträckning av män. Nuvarande förslag riskerar således att stödet i högre grad tillfaller projekt med en manlig regissör.

Kravet om en lägsta budgetnivå bör tas bort för samtliga format (TV-serie, film och dokumentär) för att stödet ska gynna miljövänliga produktionsmetoder samt för att vara jämlikt och inkluderande.

Miljökrav

Fler och fler offentliga finansiärer i Europa har för att tilldela medel börjat ställa miljökrav på produktionsbolagen. Det kan till exempel vara krav på skriftlig plan för hur produktionen ska arbeta miljömässigt hållbart. Det vore önskvärt att även detta stöd begär en sådan plan och bedömer sökanden utifrån möjligheten att genomföra produktionen med så låg miljöpåverkan som möjligt. Produktioner som kan genomföras med låg miljöpåverkan bör ges fördel.

Ett krav bör också vara att produktionen gör ett CO₂ estimat innan produktionsbeslut samt en slutlig rapport av CO₂ utsläpp och miljöpåverkan vid färdigställandet. Detta blir då ett underlag för att kunna mäta de miljömässiga konsekvenserna produktionsrabatterna har.

Ytterligare ett krav som bör ställas på produktionsbolagen är att de har kollektivavtal. Detta för att garantera att stödet driver på schyssta arbetsvillkor i branschen.

I förslaget står att produktionen helt eller delvis ska spelas in i Sverige. Detta är en vag formulering och oklart hur den kommer tillämpas. Vi motsätter oss skrivelsen "delvis" då det möjliggör för produktioner att endast genomföra en liten del av produktionen i Sverige vilket resulterar i än mer miljöbelastning. Stödet bör istället gå till projekt vars inspelning genomförs helt och hållet i Sverige. Då motverkar stödet att inspelningar som utspelas i svensk miljö flyttas utomlands. Ett exempel på en sådan ologisk utlandsflytt är SVTs TV-serie *LEA*, som utspelar sig i Sverige, men som helt och hållet spelades in i Litauen.

Stödet gynnar streamingplattformarna snarare än svenska produktionsbolag.

Stödets syfte, att öka antalet audiovisuella verk i Sverige, kan uppnås med bättre effekt om den svenska producentens ställning och rättigheter bättre värnas. Idag syns en tydlig utveckling där de stora streamingtjänsterna såsom exempelvis Netflix, Disney, Amazon med flera äger samtliga underliggande rättigheter till de audiovisuella verken vilket försämrar producenternas ställning och deras möjligheter till intäkter. Stödet bör därför ges endast till produktioner där det finns en svensk producent som också äger underliggande rättigheter. Detta skapar en bättre långsiktig lönsamhet och tillväxt för svenska produktionsbolag. Förslaget gynnar annars de stora streamingjättarna på bekostnad av våra svenska

Utvärdering av stödet

Det föreslås att Tillväxtverket vart tredje år ska lämna en utvärdering av stödets samhällsekonomiska effekter till regeringen.

Fler aspekter än samhällsekonomiska bör utvärderas. Såsom stödets miljömässiga effekter samt övriga aspekter kopplade till hållbarhet.

Redan har statliga kulturella organ som till exempel Kulturrådet, Statens konstråd och Riksantikvarieämbetet i uppdrag att redovisa hur deras verksamheter bidrar till att uppnå de globala målen. Hur detta stöd bidrar till dessa mål bör både ligga till grund både stödets utformande och senare utvärderas.

För att garantera opartiskhet bör det vara en annan myndighet än den som hanterar stödet som gör denna utvärdering. Vidare anser vi att en första utvärdering bör göras redan efter första året och inte efter tre år.

Göteborg 2022 07 22

Varberg 2022 07 22

Ronny Fritsche
Greentime AB
Producent och hållbarhetsexpert inom film och tv

Simon Strandvik
Greentime AB
Hållbarhetsrådgivare och VD